

Наші земляки – народні міністри

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника Острога

Сто чотири роки тому – 9 (22) січня 1918 р. – Четвертий Універсал Української Центральної Ради проголосив Українську Народну Республіку «Самостійною, ні від кого не залежною, вільною суверенною державою українського народу». Влада в Україні віднині належала винятково її народу, від імені якого до скликання українських Установчих зборів керувати державою мала Центральна Рада і затверджений нею уряд – Рада Народних Міністрів. Влада на місцях мала перейти до обраних усім населенням народних рад – сільських, волосних, міських, повітових. Держава проголосила скасування приватної власності на землю і передачу землі селянам без купу, а також державний контроль над торгівлею, банками, великою промисловістю. Постійна армія замінювалася міліцією. УНР проголосила свій намір жити у мирі і злагоді з усіма сусідніми країнами, негайно розпочати мирні переговори з Центральними державами (країнами німецького блоку) і довести їх до підписання миру.

В умовах оголошеної більшовиками війни проти Центральної Ради, створення у Харкові власного державного центру й антиурядових збройних виступів у тилу і прифронтовій смузі Четвертий Універсал закінчувався словами «всіх громадян самостійної Української Народньої Республіки кличемо непохитно стояти на сторожі добутої волі та прав нашого народу і всіма силами боронити свою долю від усіх ворогів селянсько-робітничої самостійної Республіки».

Відомо, що на цей день – 9 (22) січня 1918 р. – Центральна Рада попередньо планувала провести вибори до українських Установчих зборів. Збори мали розпочати свою роботу 22 січня (4 лютого). Військової дії, що розпочалася, внутрішньополітична і зовнішньополітична ситуація в Україні унеможливили проведення вільних загальних виборів на всій її території. Не було

нарне засідання Української Центральної Ради, адже до неї входило понад 800 членів із різних губерній і військових частин. Тож Четвертий Універсал ухвалила Мала Рада – виконавчий орган Центральної Ради. Малу (як і «велику») Раду теж очолював **Михайло Грушевський**. Серед членів Малої Ради на час проголошення самостійності УНР зустрічаємо й випускників Острозької чоловічої гімназії початку ХХ ст. **Валентина Садовського** (1886 – 1947) і **Миколу Ковальського** (1885 – 1944).

Четвертий Універсал перейменовував український уряд із Генерального Секретаріату у Раду Народних Міністрів УНР. Вона здійснювала свої урядові повноваження до гетьманського перевороту 29 квітня 1918 р. В Українській Державі гетьмана **Павла Скоропадського** уряд мав назву Рада Міністрів. У першому складі Ради Народних Міністрів (22 січня – 30 січня 1918 р. старим стилем), який очолював **Володимир Винниченко**, як і в складі другого уряду (30 січня 1918 р. старим стилем – 29 квітня 1918 р. новим стилем) на чолі з **Всеволодом Голубовичем**, наших земляків-острожан не було. Міністром єврейських справ обох кабінетів був уродженець Рівного **Моше Зільберфарб** (1876 – 1934) – керівник Соціалістичної єврейської робітничої партії. 1920 – 1930 рр. він був активним учасником єврейського життя в міжвоєнній Польщі. Відділення очолюваної ним міжнародної просвітянсько-добродійної організації «Товариство ремісничої і землеробської праці серед євреїв» (ОРТ) діяло і в Острозі.

Одним із заступників міністра внутрішніх справ в урядах В. Винниченка і В. Голубовича з правами члена Ради Народних Міністрів був юрист **Олександр Карпінський** (1867 – 1929). Серед його повноважень були і обов'язки урядового комісара у справах врівнянців. З 1921 р. О. Карпінський працював адвокатом у Рівному, 1922 – 1927 рр. представляв українців Волині у польському сенаті. Помер і був похований у Рівному.

Серед міністрів УНР із часу повалення влади гетьмана і до

1918 р. – кінця 1920 р.) – випускник-екстерн Острозької гімназії **Іван Огієнко**. Він був міністром освіти в урядах **Володимира Чехівського** і **Сергія Остапенка**, міністром врівнянців в уряді **Ісаака Мазепи** і **В'ячеслава Прокоповича**. Крім того, І. Огієнко виконував обов'язки головноуповноваженого уряду у Кам'янець-Подільському в період перебування уряду за межами України (листопад 1919 – травень 1920 рр.).

З 5 листопада 1919 р. по 25 липня 1920 р. військовим міністром УНР був уродженець Острога і колишній учень Острозької гімназії генерал **Володимир Сальський**.

Іван Огієнко і Володимир Сальський обіймали міністерські посади – відповідно, міністра врівнянців і військового міністра – і в кабінетах урядів УНР у вигнанні. 1920 – 1922 рр. міністром праці УНР був випускник острозької гімназії **Валентин Садовський**. Щодо колишнього острозького гімназиста **Миколи Ковальського**, то він очолював Департамент державного контролю УНР, а це була структура, підпорядкована не Раді Народних Міністрів, а безпосередньо Директорії – вищому органу державної влади Республіки.

Серед уродженців Волині до складу Ради Народних Міністрів УНР у різні періоди входили: військовий міністр **Олександр Осецкий** (1873, Кременець – 1937, Париж); міністр торгівлі та промисловості й міністр народного господарства **Іван Феценко-Чолівський** (1884, Чуднів – 1952, концтабір Абезь у Республіці Комі), який, крім того, виконував обов'язки заступника глави українського уряду. Четвертим головою Ради Народних Міністрів (лютий – квітень 1919 р.) був **Сергій Остапенко** (1881, місто Троянів Житомирського повіту – 1937, СРСР), який закінчив сільськогосподарську школу в селі Біла Криниця під Кременцем (нині там відомий лісовий коледж). У його уряді пост міністра юстиції обіймав видатний український письменник **Дмитро Маркович** (1848 – 1920) – громадський і кооперативний діяч на Острожині, землевласник села